

De delokalisatieproblematiek in West-Vlaanderen

In West-Vlaanderen is men zeer gevoelig voor het verschijnsel van delokalisatie. De term heeft er een sterk negatieve connotatie en wordt in verband gebracht met het verplaatsen van industriële activiteiten uit West-Vlaanderen naar Henegouwen en Noord-Frankrijk. Delokalisatie heeft echter een veel ruimere betekenis. Dit blijkt onder meer uit twee recente publicaties.

Ruim een jaar geleden verscheen het onderzoeksrapport "Delokalisatie, innovatie en werkgelegenheid" uitgebracht door het Federaal Planbureau met H. Van Sebroeck als de promotor. Enkele maanden later verscheen de studie "West-Vlaanderen 2010", waarvan Prof. dr. N. Vanhove de conceptie, coördinatie en ontwerpstrategie verzorgde. In de eerste studie wordt uitvoerig op de delokalisatieproblematiek ingegaan. In de tweede studie vormt de delokalisatie een onderdeel van een meer uitvoerige analyse van het industrieel gebeuren in West-Vlaanderen met bijzondere aandacht voor het gevaar van afbouw van arbeidsintensieve sectoren ten voordele van minder ontwikkelde streken binnen en buiten de Europese Unie en de verplaatsing van activiteiten naar Noord-Frankrijk en Henegouwen in het bijzonder.

Delokalisatie wordt in de studie van het Planbureau gedefinieerd als een fysieke verplaatsing van een economische activiteit georganiseerd door een onderneming of groep vanuit België naar het buitenland. Delokalisatie houdt in dat een onderneming zelf beslist haar activiteiten - of een deel ervan - over te hevelen naar een ander land. Een onderneming kan een delokalisatie organiseren door het opzetten of uitbreiden van productie-faciliteiten in het buitenland, maar ook door deelactiviteiten uit te besteden aan buitenlandse ondernemingen. Een frequent mechanisme is ook het overhevelen van activiteiten naar vestigingen in het buitenland die behoren tot dezelfde multinationale groep. Een delokalisatie kan zowel partieel als volledig zijn.

De studie van het Planbureau toont aan dat, hoewel er soms negatieve sociale gevolgen mee gepaard gaan, delokalisatie ook positieve effecten kan hebben. Ze is vaak de minst slechte oplossing. De studie toont duidelijk aan dat delokalisatie moet worden gezien als een element van industriële dynamiek. Traditioneel wordt ruimtelijke spreiding van activiteiten verklaard aan de hand van het product levenscyclusmodel. Volgens dit model worden activiteiten verplaatst naar landen met lagere loonkosten in de mature fase van de levenscyclus waarbij standaardisatie optreedt.

In bovenstaand studierapport wordt echter een aanvullende en/of meer 'up to date' verklaring gegeven voor de delokalisatie. De mondialisering van de laatste decennia heeft - met het toegenomen belang van schaalvoordelen en de grotere ruimtelijke flexibiliteit - geleid tot een meer ingewikkeld patroon van ruimtelijke spreiding van activiteiten. Ondernemingen denken in toenemende mate in multinationale netwerken, waarbij activiteiten niet langer worden gedupliceerd in verschillende landen, maar worden geïntegreerd over meerdere landen. Delokalisatie wordt als onvermijdelijk beschouwd om tot een globale aanbodketen te komen. Vooral multinationale ondernemingen spelen hierop in door hun activiteiten te bundelen in een beperkt aantal vestigingen.

Heel wat bedrijven kunnen immers hun activiteiten spreiden binnen geografische netwerken en deze koppelen aan uitbestedingsnetwerken om via globale aanbodketens op een snellere en flexibele wijze in te spelen op de noden van de afnemer. Bij dergelijke bedrijven wordt delokalisatie niet enkel afhankelijk van verschillen in arbeidskosten, maar past het binnen de herstructureringen als gevolg van optimaliseren binnen het productienetwerk. Deze nieuwe theoretische aanpak biedt een betere verklaring voor de sectorale en ondernemingsgebonden verschillen in delokalisatiemotieven.

Die nieuwe verklaring is belangrijk voor de delokalisatie vanuit België in het algemeen en West-Vlaanderen in het bijzonder. Dat blijkt uit het feit dat de meeste delokalisaties gepaard gaan met een verplaatsing van activiteiten naar onze buurlanden (en niet de lage loonlanden) en uit het belang van het motief "herstructurering/mondialiseringstrategie" voor een delokalisatie. Deze nieuwe verklaring impliceert dat delokalisatie in toenemende mate een tweerichtingsverkeer tussen ontwikkelde landen is geworden. Vroeger leek het hoofdzakelijk een éénrichtingsverkeer van de ontwikkelde markten naar minder ontwikkelde landen of streken op zoek naar goedkope productiefactoren.

Het Planbureau concludeert hieruit dat de ruimtelijke integratie van netwerken belangrijke mogelijkheden voor ons land inhoudt omwille van de centrale ligging en de beschikbare infrastructuur. België zou in deze optiek als productie- en exportplatform kunnen worden gebruikt om de ruimere Europese of wereldmarkt te bestrijken.

Welke factoren vergroten de kans dat een onderneming haar activiteiten geheel of gedeeltelijk delokaliseert? Ze zijn talrijk en uiteenlopend:

- De toenemende grootte van de onderneming en het feit of zij deel uitmaakt van een multinationale onderneming;
- De aanwezigheid van gecombineerde product- en procesinnovaties (innovaties die de implementatie van nieuwe processen vereisen);
- Arbeidsintensieve ondernemingen;
- Hoe meer schommelingen in de omzet, hoe groter de optiewaarde van het wachten met een delokalisatie;
- Winstgevende ondernemingen blijken vaker over te gaan tot delokalisaties via investeringen in het buitenland;
- Sectoren met lage "sunk costs" maken meer kans op delokalisatie.

Voor West-Vlaanderen betekent dit dat de eerste factor een kleinere en de derde factor een grotere delokalisatiekans inhoudt. Over de andere factoren is het moeilijk een uitspraak te doen voor West-Vlaamse ondernemingen.

Van betekenis is de conclusie van de studie: "Er zijn heel wat ondernemingen waar verplaatsingen naar het buitenland niet leiden tot een netto tewerkstellingsverlies in België (het is wel mogelijk dat de ondernemingen tewerkstelling van laaggeschoolden vervangen door die van hoger geschoolden), althans niet meer dan in vergelijkbare ondernemingen waar geen delokalisaties werden doorgevoerd. Investerings in het buitenland hebben - via export - zelfs een gunstig netto-effect op de productie in België en passen in elk geval binnen de strategie van een aantal succesvolle Belgische ondernemingen.". Dit geldt uiteraard niet voor alle sectoren, zoals confectie, leder, schoenen, tabaksproducten en andere.

West-Vlaanderen wordt met dit algemeen delokalisatievraagstuk geconfronteerd. De jongste weken brachten hiervan een illustratie.

Maar West-Vlaanderen kampt ook met een specifiek delokalisatievraagstuk naar Henegouwen en Noord-Frankrijk dat niet of slechts gedeeltelijk past in boven geschetste theorie en motivering. Speciale factoren die West-Vlaamse ondernemingen geheel of gedeeltelijk, vooral naar Henegouwen, doen uitwijken zijn:

- Beschikbaarheid van gronden;
- Lagere grondprijzen;
- Financiële voordelen via de expansiewetgeving;
- Lagere loonlasten (vooral ten aanzien van Noord-Frankrijk);
- Beschikbaarheid van arbeidskrachten;
- (Vermeend) bedrijfsvriendelijk klimaat bij de vergunnende administraties.

Dit heeft West-Vlaanderen in het verleden enkele duizenden arbeidsplaatsen gekost. De vele inspanningen van de GOM West-Vlaanderen in de jaren 1990 ten spijt zijn zeker nog niet alle hindernissen opgeruimd en zal dit delokalisatieverschijnsel zich blijven manifesteren. Maar ook de algemene delokalisatie van ondernemingen in West-Vlaanderen zal in het komende decennium doorgaan, vooral dan wegens de arbeidsintensieve productieprocessen (zie SWOT analyse studie "West-Vlaanderen 2010"). We zijn iets minder kwetsbaar wegens de aanwezigheid van grote en/of multinationale ondernemingen. Maar vergeten we niet dat de transfer van activiteiten naar het buitenland gebeurt in het kader van een toenemende organisatie van de productie op Europese schaal. De creatie van de eenheidsmarkt, de uitbreiding van de EU naar Centraal en Oost-Europa, de verlaging van de transportkosten en de communicatiekosten zullen heel wat ondernemingen aanzetten hun productie te herzien. Centraal staat daarin de realisatie van schaalvoordelen in de kerntaken van de onderneming en de afbouw van de dublering in de productie in meerdere landen. Zoals boven gesteld is deze beweging niet altijd nadelig voor ons land. In de buurlanden doet zich hetzelfde verschijnsel voor met positieve effecten voor België. Ook het uitbesteden van bepaalde productieprocessen in lage loonlanden kan de competitieve positie van onze ondernemingen versterken.

Het voorgaande toont aan dat delokalisatie een complex vraagstuk is, dat niet enkel negatief mag worden beoordeeld, maar ook vanuit de opportuniteiten die het biedt voor het West-Vlaamse bedrijfsleven.

vandewalle.be
INDUSTRIEBOUW

Van de Walle Bouwteam n.v.

Oude Tielstraat 67 • B-8755 Ruiselede

T: +32 (0)51 / 68 00 80 • F: +32 (0)51 / 68 73 77

bouwteam@vandewalle.be • www.vandewalle.be

Vraag onze nieuwe brochure aan !

